

УДК 659.2/.3:316.77

Оптимізація державної інформаційної політики України в умовах сучасних модернізаційних процесів

Є.О. РОМАНЕНКО

Національна академія державного управління при Президентіві України,
м. Київ, Україна, E-mail: roboss@mail.ru

Авторське резюме

У статті розглядаються різні концепти державної інформаційної політики, її мета й зміст. Відзначається, що наявні концепції, стратегії тощо в інформаційній сфері мають, на жаль, поки що фрагментарний характер (спрямовані передовсім на створення науково-технічної та технологічної бази переходу України до інформаційного суспільства, зокрема за рахунок розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури та новітніх інформаційних технологій) та позбавлені системної цілісності регулюючих документів. Відповідно до цього, все більшої актуальності набуває питання розробки та затвердження Єдиного Кодексу державних документів щодо управління інформаційною сферою.

Стратегічної ваги сьогодні набувають питання законодавчого врегулювання різних аспектів її розвитку функціонування інформаційно-комунікативної сфери України, відповідно до вимог світової практики, де вже успішно апробовані відповідні законодавчі технології їх вирішення, не лише шляхом затвердження змін до чинних законів чи розробкою нових, а шляхом кодифікації – розробки та прийняття Інформаційного кодексу України. Проте й досі концептуальна доцільність прийняття Інформаційного кодексу в Україні не знайшла належного технологічного забез-

© Є.О. Романенко, 2014

печення, що негативно позначається на розвитку всієї інформаційно-комунікативної системи держави.

На сьогодні в Україні відсутній стратегічний документ, який на загальнодержавному рівні визначав би основні пріоритети, напрями, засади, принципи та шляхи реалізації політики держави щодо реалізації її інформаційно-комунікативних функцій. Більше того комунікативна складова держави виключно чітко не відокремлена від інформаційної, а відтак і не має належного концептуального, технологічного та функціонального забезпечення, що також дестабілізує позначається на життєдіяльності її суспільної сфери.

Ключові слова: інформація, державна інформаційна політика, інтернет-простір, закони, оптимізація.

Optimization of the state information policy of Ukraine in the conditions of contemporary modernization processes

E.O. ROMANENKO

National academy for public administration under the President of Ukraine,
Kyiv, Ukraine, E-mail: poboss@mail.ru

Abstract

The article discusses the different concepts of the State information policy, its purpose and content. Notes that existing concepts, strategies, etc. in information sphere are unfortunately still fragmented (focused above all on the creation of scientific-technical and technological base of the transition to the information society, in particular through the development of information and communication infrastructure and advanced information technologies) and the lack of systematic integrity of regulatory documents. According to this, in all of greater relevance is the question of development and approval of Unified Code of public documents regarding the management sphere.

The strategic weight of today become the issue of legislative regulation of various aspects of its development of information-communicative sphere of Ukraine, in accordance with international practice, where already successfully tested the relevant legislative technology of solving them, not only by the approval of amendments to existing laws or the development of new, and by codification – the development and adoption Of Code of Ukraine. However, still conceptual appropriateness of adopting an information code in Ukraine has not found adequate technological support, that negatively affects the development of information-communicative System State.

Today in Ukraine is a strategic document that at the national level to govern the main priorities, directions, principles, principles and ways of realization of the State policy on implementing its information and communication functions. Moreover the communicative component state is not clearly separated from the information, and therefore does not have the proper conceptual, technological and functional software, also destabilizacijno affects the livelihoods of its public sector.

Keyword: information, state information policy, internet area, laws, optimization.

Постановка проблеми. Інформація є методологічною базою для діяльності органів державної влади, оскільки вона містить самостійну цінність, яка слугує основою для розроблення нормативних документів, прийняття державно-управлінських рішень, забезпечення розвитку державної політики, а також основою для вибору відповідного варіанта її оптиміза-

ції. Державна інформаційна політика це нормативно-правовий та концептуальний механізм забезпечення циркуляції інформації для органів державної влади, які приймають рішення в межах своєї компетентності. Тому у контексті сучасних державно-управлінських та суспільно-реформаційних процесів ставиться питання про розбудову ефективної сис-

теми суспільних комунікацій, які б забезпечували оперативний та якісний зворотний зв'язок між органами публічної влади та громадськістю.

Постановка завдання. Провести аналіз стану державної інформаційної політики України та дати пропозиції по її оптимізації.

Виклад основного матеріалу. У широкому контексті державна інформаційна політика являє собою «особливу сферу життєдіяльності людей (політиків, учених аналітиків, журналістів, слухачів та читачів і т.д.), яка пов'язана з відтворенням та поширенням інформації, яка задовольняє інтереси держави та громадянського суспільства і спрямована на забезпечення творчого, конструктивного діалогу між ними та їх представниками» [5, с.12]. Виходячи із цього, державна інформаційна політика являє собою певну здатність та можливість суб'єктів політичної та державно-управлінської діяльності здійснювати вплив на «свідомість, психіку людей, їх поведінку та діяльність за допомогою інформації в інтересах держави та громадянського суспільства» [6, с.11-12]. Однак, такий підхід до змісту державної інформаційної політики є достатньо обмеженим, оскільки залишає осторонь її поширення таку сферу, як розроблення та реалізацію інформаційних технологій, а це безумовно не дозволяє виробити ефективні шляхи її оптимізації. На нашу думку, стратегічно державна інформаційна політика має забезпечувати формування певної ідеологічної системи державного управління, чітко відображаючи національні інтереси України та стратегічні напрямки її розвитку.

Надзвичайно важливо виходити із розуміння мети державної інформаційної політики, яка, на думку Дж.Мартіна, передусім спрямована на «ідентифікацію інформаційних потреб суспільства, розроблення засобів задоволення цих потреб, стимулювання ефективного використання інформаційних ресурсів» [8, с. 237]. Відтак, постає питання про інституціоналізацію механізмів забезпечення доступу громадян до інформації шляхом створення відповідних структур, які б за-

безпечували такий доступ. У сучасному світі діяльність таких структур у сфері реалізації державної інформаційної політики є достатньо незбалансованою, оскільки включає різні напрямки її реалізації та широкий спектр надання інформаційних послуг від інформаційних технологій, інновацій, телекомунікацій до розроблення державної ідеології та реалізацію національної ідеї. Основним функціональним спрямуванням таких структур має виступати реалізація державної інформаційної політики у сфері побудови національно регламентованого інформаційного простору, який би являв собою «сукупне поєднання інформаційних сфер громадянського суспільства, державної влади та місцевого самоврядування» [9, с.23].

Інформаційна політика України, на нашу думку, має бути передусім спрямована на формування ефективних інформаційних систем, які б забезпечували надання суб'єктам державно-управлінської діяльності інформації, яка б дозволяла їм приймати найбільш оптимальні управлінські рішення. Складовою таких інформаційних систем є інформаційні ресурси під якими необхідно розуміти певні дані, «які обробляються персоналом за допомогою певних технологічних процедур і перетворюються в інформацію для прийняття державно-управлінських рішень» [11, с. 77]. Саме тому тут простежується певна діалектичність, з одного боку інформаційна політика має бути спрямована на формування певних інформаційних ресурсів, а з іншого – вони, у свою чергу, забезпечують її вдосконалення. З позиції В.Ф.Шаркова інформаційні ресурси держави є її головним надбанням, їх кількість, якість та доступність визначають рівень розвитку держави, її статус у світовому співтоваристві, впливають на становище та політику держави і є визначальним фактором політичного розвитку» [11, с.83].

Враховуючи різні концепти державної інформаційної політики під нею необхідно розуміти «діяльність органів державної влади та управління з розроблення комплексу заходів по виявленню та задоволенню інформаційних потреб

суспільства в межах єдиного інформаційного та культурного простору, шляхом розроблення, запровадження та ефективного використання сучасних інформаційних продуктів та технологій» [12, с.279]. Такий підхід до методології розуміння змісту державної інформаційної політики повинен мати чітке нормативно-правове забезпечення, що дозволить ідентифікувати основні шляхи та напрямки її оптимізації.

Враховуючи даний контекст нормативно-правового забезпечення інформаційної політики України, варто відзначити, що наявні концепції, стратегії тощо в інформаційній сфері мають на жаль поки що фрагментарний характер (спрямовані передовсім на створення науково-технічної та технологічної бази переходу України до інформаційного суспільства, зокрема за рахунок розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури та новітніх інформаційних технологій) та позбавлені системної цілісності регулюючих документів. Варто вказати також і на той факт, що у Законі України «Про інформацію» надзвичайно широко трактуються основні напрямки державної інформаційної політики включаючи від «створення інформаційних систем і мереж інформації, розвитку електронного урядування» до «сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входження України до світового інформаційного простору».

Відповідно до цього, все більшої актуальності, на нашу думку, сьогодні набуває питання розробки та затвердження Єдиного Кодексу державних документів щодо управління інформаційною сферою, який у різних концепціях вітчизняних експертів має свою назву. На підтвердження цього В.К.Конах наголошує на розробленні керівного документа державної політики (КДДП), який би у даному напрямі охоплював дві глобальні складові державного управління інформаційною сферою:

- інформаційно-технологічний – пов'язаний з рішеннями щодо створення технологічної бази переходу України до інформаційного суспільства, розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструк-

тури, вироблення та використання ІКТ та впровадження заснованих на них формах діяльності тощо;

- інформаційно-змістовний – пов'язаний з діяльністю ЗМІ та ЗМК (зокрема в мережі Інтернет), вирішенням проблем соціальної та правової відповідальності ЗМІ перед суспільством, забезпеченням інформаційних прав і свобод громадян, наповненням вітчизняного і світового простору позитивною інформацією про Україну тощо [14].

При розробленні технологічного змісту «Доктрина державної інформаційної політики», необхідно уникати декларативності певних її положень, спрямовуючи його на деталізований виклад у формі необхідності прийняття відповідних нормативних документів серед яких:

- Концепція розвитку національного інформаційного простору (щодо діяльності традиційних ЗМІ та новітніх ЗМК, Інтернету, інформаційних агентств, бібліотек, архівів книговидання, телекомунікацій тощо);

- Концепція розвитку офіційної комунікації (щодо розвитку відповідного інституційного складника, процесів інформування громадськості, формування іміджу, брендінгу тощо) [15].

Важливим питанням у сфері інформаційної політики України сьогодні також залишається проблема законодавчого врегулювання статусності подачі інформації в Інтернет-просторі. Передусім, мова йде про законодавче визначення відповідальності за розміщення в Інтернет-просторі неправдивої інформації чи інформації, що ображає честь та гідність людини. Відповідно до діючого законодавства, «відповідальність за порушення особистих немайнових прав особи внаслідок поширення про неї та (або) членів її сім'ї недостовірної інформації регулюються Цивільним Кодексом України (ЦКУ): зокрема, особа, чиї права порушено, згідно з пн. 1 ст. 277 ЦКУ, має право на відповідь, а також на спростування цієї інформації, саме ж спростування, відповідно до пн. 4 ст. 277 ЦКУ, здійснюється особою, яка поширила інформацію».

З огляду на наведені вище тенденції функціонування інформаційно-комуні-

кативної сфери України, стратегічної ваги сьогодні набувають питання законодавчого врегулювання різних аспектів її розвитку відповідно до вимог, потреб та викликів українського суспільства, а також і світової практики, де вже успішно апробовані відповідні законодавчі технології їх вирішення. Майже одноставною залишається позиція вітчизняних експертів, які наголошують на особливій доцільності вдосконалення відповідних законів, які регламентують інформаційно-комунікативну сферу суспільства не лише шляхом затвердження змін до чинних законів чи розробкою нових, скерованих на вирішення найбільш гострих питань, а шляхом кодифікації – розробки та прийняття Інформаційного кодексу України. Проте й досі концептуальна доцільність прийняття Інформаційного кодексу в Україні не знайшла належного технологічного забезпечення, що негативно позначається на розвитку всієї інформаційно-комунікативної системи держави.

Відтак на сьогодні в Україні хоча і прийнято низку законів та розроблено низку законопроектів, які покликані вирішити важливі проблеми оптимізації та розвитку інформаційної сфери, більшість із них сьогодні регулюють діяльність в інформаційній сфері держави та приводять її у відповідність із законодавством Європейського Союзу, однак документів вищого рівня – доктрин, стратегій з гуманітарних аспектів інформаційної політики, зокрема щодо розвитку національного інформаційного простору та розвитку офіційної комунікації, досі не прийнято. На думку В.К.Конаха «така

ситуація пов'язана передовсім з тим, що з часів незалежності державна політика України в інформаційній сфері була сформована насамперед на створення науково-технічного, технологічного підґрунтя та інфраструктури для переходу держави до інформаційного суспільства» [7]. У такий спосіб, це підтверджує, те, що на сьогодні в Україні відсутній стратегічний документ, який на загальнодержавному рівні визначав би основні пріоритети, напрями, засади, принципи та шляхи реалізації політики держави щодо реалізації її інформаційно-комунікативних функцій. Більше того, комунікативна складова держави виключно чітко не відокремлена від інформаційної, а відтак і не має належного концептуального, технологічного та функціонального забезпечення, що також дестабілізаційно позначається на життєдіяльності її суспільної сфери.

З огляду на те, що стратегічною складовою розвитку Української держави є інформаційна політика важливим питання якої сьогодні є синхронізована реалізація Концепції державної інформаційної політики та Доктрини інформаційної безпеки України. Особливої ваги сьогодні набуває проголошення загальноновизнаної національної стратегії інформаційного розвитку та прийняття Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики», який би визначав інституційні засади її реалізації, шляхом створення уніфікованих структур у системі органів державної влади, які б забезпечували впровадження єдиної чітко інтегрованої системи налагодження комунікативної взаємодії із громадськістю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Попов В.Д. Информациология и информационная политика / В.Д. Попов : М., 2011. – 388 с.
2. Collins I. Grand Strategy. Principles and Practices. Annapolis. Matiland. 2013. – 297 p.
3. Мартин У. Дж. Информационное общество / У. Дж. Мартин : М.: 2009. – 505 с.
4. Нисневич Ю. А. Информационная политика России: проблемы и перспективы / Ю. А. Нисневич / М., 2009. – 511 с.
5. Шарков Ф.И. Основы теории коммуникации и коммуникативной политики / Ф.И. Шарков : М., 2012. – 547 с.
6. Плитко А.Г. Государственная информационная политика в контексте развития современного государства / А.Г. Плитко : М., 2012. – 517 с.
7. Конах В.К. Національний інформаційний простір України: проблеми формування та державного регулювання / В.К.Конах / Аналітична доповідь. [Електронний ресурс]. Режим

доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_table/1119_dop.pdf.

8. Дубов Д.В. Проблеми нормативно-правового забезпечення інформаційного суверенітету в Україні / Д.В. Дубов : Аналітична записка. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1466/>.

9. OECD Broadband Portal. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.oecd.org/sti/broadband/oecdbroadbandportal.htm>.

10. Making an Internet news portal liable for the offensive online comments of its readers was justified: the European Court of Human Rights. ECHR 294 (2013), 10.10.2013. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng-press/pages/search.aspx?i=003-4529626-5466299№{«itemid»:\[«003-4529626-5466299»\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng-press/pages/search.aspx?i=003-4529626-5466299№{«itemid»:[«003-4529626-5466299»]})

11. Дрожжинов В. И., Штрик А. А. Электронные правительства и повышение конкурентоспособности стран – членов ЕС / В. И. Дрожжинов, А. А. Штрик // Технологии информационного общества – Интернет и современное общество: Труды VIII Всероссийской объединенной конференции (Санкт-Петербург, 8-11 ноября 2005 г.). – СПб., 2005. – С. 140 – 157.

12. Баровська А.В. Оптимізація структури керівних документів державної політики (на прикладі інформаційної політики) / А. В. Баровська – Аналітична доповідь. – НІСД. – 2011 р. – 46 с.

REFERENCES:

1. Popov, V.D. (2011), «Informaciologija i informacionnaja politika», (Information science and information policy) vol. 1, pp. 388.

2. Collins I. (2013), «Grand Strategy. Principles and Practices. Annapolis. Matiland», pp.297.

3. Martin U. Dzh. (2009) «Informacionnoe obshhestvo», (Information society) vol. 1, pp. 505.

4. Nisnevich Ju. A. (2009) «Informacionnaja politika Rossii: problemy i perspektivy», (Information Policy in Russia: Problems and Prospects) vol. 1, pp. 511.

5. Sharkov F.I. (2012) «Osnovy teorii kommunikacii i kommunikativnoj politiki», (Fundamentals of communication theory and communicative policy) vol. 1, pp. 547.

6. Plitko A.G. (2012) «Gosudarstvennaja informacionnaja politika v kontekste razvitiya sokremennogo gosudasrtva», (State information policy in the context of modern state development) vol. 1, pp. 517.

7. Konakh V.K. «Natsional'nyj informatsijnyj prostir Ukrainy: problemy formuvannia ta derzhavnoho rehuliuвання», (National information space of Ukraine: problems of formation and state regulation) Analitichna dopovid' [http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_table/1119_dop.pdf.]

8. Dubov D.V. «Problemy normativno-pravovoho zabezpechennia informatsijnoho suverenitetu v Ukraini», (Problems of regulatory support of Ukrainian information sovereignty) Analitichna zapyska, [<http://www.niss.gov.ua/articles/1466/>]

9. OECD Broadband Portal. [Elektronnyj resurs]: <http://www.oecd.org/sti/broadband/oecdbroadbandportal.htm>.

10. Making an Internet news portal liable for the offensive online comments of its readers was justified: the European Court of Human Rights. ECHR 294 (2013), 10.10.2013. [Elektronnyj resurs]at: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng-press/pages/search.aspx?i=003-4529626-5466299№{«itemid»:\[«003-4529626-5466299»\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng-press/pages/search.aspx?i=003-4529626-5466299№{«itemid»:[«003-4529626-5466299»]})

11. Drozhzhinov V. I., Shtrik A. A. (2011) «Jelektronnye pravitel'stva i povyshenie konkurentosposobnosti stran – chlenov ES», (E-governments and increase of competitiveness of the EU member states) vol. 1, pp. 140-157

12. Barovs'ka A.V. (2011) «Optimizatsiia struktury kerivnykh dokumentiv derzhavnoi polityky», (Structure optimization of state policy documents) vol. 1, pp. 46

Романенко Євген Олександрович – кандидат наук з державного управління, доцент, докторант

Національна академія державного управління при Президентіві України

Адреса: 03057, м. Київ, вул. Єжена Поттьє, 20

E-mail: poboss@mail.ru

Romanenko Evgen Oleksandrovych – PhD in public administration, associate professor, doctoral candidate

National academy for public administration under the President of Ukraine

Address: 20, Ezhena Pottier Str., Kyiv, 03057

E-mail: poboss@mail.ru